

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Любен Караниколов
по обявения конкурс за професор по професионално направление
право 3.6 (финансово и данъчно право) от СУ "Св. Кл. Охридски",

В обявения от СУ "Св. Климент Охридски" конкурс (ДВ, бр. 88 от 8.11.2011 г.,) за професор по право -3.6 (финансово и данъчно право) е подал документи само Сашо Георгиев Пенев, доктор по право (Диплома за образователна и научна степен доктор №24599/27.02.1997г. на ВАК) и доцент в Юридически факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“ (Свиделство за научно звание №20291/15.08.2000г. на ВАК.)

1.Кандидатът Сашо Пенев е роден на 27.07.1960 г. в гр. Монтана. Придобива юридическо образование в СУ "Св. Кл. Охридски", Юридически факултет през 1986 г. През 1996 г. получава научната и образователна степен "доктор по право" с дисертационен труд „ Избягване на двойното данъчно облагане на доходите и имуществата чрез международни договори". През 1987 г. постъпва като асистент по финансово право в същия университет, а през 2000 г. е избран за редовен доцент, където работи и понастоящем. Освен водените от него в миналото семинарни занятия, понастоящем Сашо Пенев, чете лекции в Юридическия факултет по финансово, данъчно и международно данъчно право. Трудовият му стаж над двадесетипет години му позволява да натрупа значителен опит в преподавателската работа. В творческата характеристика приложена в документацията по конкурса, изготвена от проф.Д.Хрусанов, е посочено, че Сашо Пенев е уважаван и авторитетен преподавател сред студентите и преподавателите от Юридически факултет. Лекциите му се посещават от максимален брой студенти, привлечени от ерудицията му и актуалността при

преподаването на материята по финансово и данъчно право. Преподавателската работа на Сашо Пенев следва да бъде оценена високо.

Доц. Сашо Пенев е и утвърден специалист в практиката с доказани постижения в своята област. По повод участието му в консултативни съвети при висши държавни органи Народното събрание, Президента на Република България, Главния прокурор на Република България е изготвял правни становища, които подпомагат развитието на законодателството и правоприлагането.

2. Представеният за рецензиране хабилитационен труд със заглавие „Правото на Европейския съюз и преките данъци на държавите-членки“ и други научни публикации на кандидата трябва да се преценяват с оглед изискванията на чл.29 от Закона за развитие на академичния състав в Република България, чл.60 от ППЗРАСРБ и чл.114 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Кл. Охридски“ .

Представеният за рецензия хабилитационен труд е с тема, която е особено важна, поради значението и влиянието на правото на Европейския съюз върху данъчно законодателство на държавите-членки. Измененията и усъвършенстването на българското законодателство в областта на преките данъци, следва да са съобразени с изискванията на правото на ЕС, а трудът е безспорно полезен именно за постигане на тази цел. Правната уредба на преките данъци и съгласуването ѝ с правото на ЕС е материя, която не е изследвана цялостно в българската юридическа литература. Членството на България в Европейския съюз и промяната на общественоекономическите отношения чрез участието на стопанските субекти във вътрешния пазар налага актуален поглед върху организацията на преките данъци. При осъществяване на данъчната си политика държавите запазват своя данъчен суверенитет, но при упражняването на компетентността си в тази сфера те трябва да се съобразяват и с правото на ЕС. Този принцип, който в хабилитационния труд се извлича от практиката на Съда на

Европейският съюз е в основата на съвременната организация на правната уредба на преките данъци. Научното осмисляне на източниците на правото на ЕС и критичният анализ на съдебната практиката, свързани с правната уредба на преките данъци водят до ефективното усъвършенстване на законодателната дейност и гарантиране на правата на гражданите при правоприлагането.

Хабилитационния труд е в обем на 223 страници. Използвани и коректно са посочени 61 литературни източници. В структурно отношение работата балансирано е разделена на увод, три глави и заключение, в които, с оглед предмета на темата и използваните методи на изследване, са изведени основните юридически характеристики на четирите основни свободи уредени в Договора за функциониране на европейския съюз като забрани за дискриминация и ограничителни мерки породени от правния режим на преките данъци.

Авторът ясно е формулирал научноизследователската си задача – да се очертаят принципите на правото на ЕС, които са относими към правната уредба на преките данъци, въз основа на позитивния анализ на източниците на правото на ЕС и уредбата на отделните правни институти и историко-институционалния подход. (с.11) Това му е позволило с обосновани аргументи да направи задълбочени изводи за характера на хармонизацията на правната уредба в областта на преките данъци, същността на четирите основни свободи разгледани като норми не допускащи данъчна дискриминация и ограничителни мерки. Авторът е постигнал поставените научни цели и задачи. Хабилитационния труд е цялостно научно изследване, което проследява развитието на политическите и икономически причини и правния им израз за сближаване на законодателствата на държавите- членки в областта на преките данъци. Това по същество е сериозен научен принос на автора, защото се доказват утвърдените ценности на правото на ЕС, които са в основата на функционирането на вътешния пазар.

Предметът на изследването като научен проблем изисква правни знания поради своя интердисциплинарен характер в областта

не само на данъчното право, а и в областта на конституционното, административното и търговското право, а също и на всички аспекти на правото на ЕС., които авторът е доказъл, че притежава. Трудът, според мен, има значима теоретична, информационна и практико-приложна стойност. Систематизираната за първи път в българската правна литература от автора практика на Съда на Европейския съюз отнесена към всяка една от основните свободи е важен ориентир за всеки практикуващ юрист.

Към достоинства на хабилитационния труд могат да бъдат отнесени неговата актуалност и практико-приложна стойност. **Актуалността** на дисертационния труд е безспорна и се определя от факта, че той представлява самостоятелно и цялостно научно изследване, посветено на въздействието на правото на ЕС върху правния режим на преките данъци след приемането на Договора от Лисабон- проблематика, която не е развита в българските правни изследвания. Актуалността се очертава и факта, че на 21.01.2012г. в решението за участието на Република България в Договора за стабилност, координация и управление в Икономическия и паричен съюз Народното събрание подчерта запазването на данъчния суверенитет на България при хармонизацията на данъците. Трудът притежава и **практико-приложна** стойност, тъй като съобразеното с правото на ЕС упражняване на законодателни и контролни правомощия на държавните органи е гаранция за осигуряване на правата на гражданите в данъчната сфера и за предотвратяване на правонарушенията. Чрез труда се дава възможност за решаване нормативни и практически проблеми.

В увода на хабилитационния труд са посочени обекта, целта, задачите и методите на изследването. Фактът, че на обсъжданата материя са посветени научни изследвания в чуждестранната правна литература, не означава, че не се нуждаем от изследване на български автор при променена общественно-икономическа обстановка и правна среда след членството на България в ЕС. Авторът е прав като посочва, че българската правна литература се допълва с научно изследване свързана с прилагането на правото на

ЕС в конкретна специална материя, каквато е данъчното право. Членството на България в ЕС налага съобразяване с неговите актове. Ето защо всеки съвременен правен анализ на развитието на законодателството, уреждащо данъчната материя, неизбежно изисква и познаване на нормите от първичното и вторично право на ЕС. Познаването на това право, на неговите принципи и правните последици за стопанските субекти води до създаването на икономически стабилна и развита държава, пълноправен член на Европейския съюз. Авторът правилно изхожда от разбирането, че анализът на основните правни категории и институти на правото на ЕС относими към данъчната материя допринася за усъвършенстване на законодателството и осигуряване на правата на гражданите.

В глава първа е разгледано съотношението между правото на ЕС и данъчния суверенитет на държавите-членки като са обсъдени източниците на правото на ЕС и политиката в областта на преките данъци. Научно достойнство на труда е очертаването на относимите норми от първичното право спрямо правната уредба на преките данъци. Направен е прецизен анализ на правомощията на органите на ЕС в областта на данъчното право. Основно място е отделено на общата характеристика на четирите основни свободи и значението им за правната уредба на преките данъци. При анализа на правните институти, авторът детайлно е изследвал развитието на практиката на Съда на Европейския съюз. При обсъждането на основните свободи като забрана за дискриминация и забрана за ограничителни мерки подробно са разгледани изведените от съдебната практика признати и непризнати основания за допустимост на нарушенията. Така се очертават съответствията на правната уредба на преките данъци с изискванията на правото на ЕС.

В глава втора се разглеждат правните белези на всяка една основна свобода и съдебната практика по данъчни казуси свързани със съответната свобода. Въз основа на събраната и систематизирана практика, на читателя се дава възможност да направи изводи, в кои случай е нарушен обхватът на правна защита на съответната свобода.

Този подход на автора подчертава практикоприложния характер на труда.

В глава трета се обсъждат актовете от вторичното право на ЕС, както и други актове приложими спрямо преките данъци. Подробно въз основа на нормативния, историческия, формално-логическия и правно-догматичния методи са анализирани всички директиви на ЕС в областта на преките данъци. Този анализ е с приносен характер. С цел пълнота на изследването и подчертаване на практическо-приложния му характер са систематизирани и примери от минала и актуална съдебната практика. Неизследвана до сега в българската правна литература е и така наречената Арбитражна Конвенция 90/436/ЕИО, която е намерила място в труда. Правилен е изводът на авторът, че при тълкуването на актовете на вторичното право на ЕС и при прилагането им в практиката трябва да се изхожда от целите, които са посочени в тези актове. Малкият брой актове показва, че хармонизацията и координацията на преките данъци въз основа на ограничените предпоставки и принципа на единодушие, предвидени в чл.115 от Договора за функциониране на Европейския съюз са насочени пряко към функционирането на вътрешния пазар.

В заключението са направени мотивирани изводи относно въздействието на правото на ЕС върху правната уредба на преките данъци. Смятам, че трябва да се сподели виждането, че по-нататъшното развитие на данъчната политика на ЕС в областта на преките данъци ще е въз основа на координацията на системите на държавите –членки за пряко облагане в рамките на вътрешния пазар, така че да не се нарушават основните свободи, които са в основата на европейската интеграция. Координацията на данъчните системи на държавите-членки е безусловна предпоставка за функционирането на вътрешния пазар.

Кандидатът участва в кункурса и с шест статии.

Три от тях са посветени на международното двойно данъчно облагане. Направените от автора предложения *de lege ferenda* за законова уредба на процедурите по прилагане на спогодбите за избягване на двойното данъчно облагане в статията „Избягване на международното двойно данъчно облагане“, сп. „Право без граници“,

бр.2/2000г., са приети при изработването на отменения Данъчен процесуален кодекс и се съдържат и в сега действащия Данъчно-осигурителен процесуален кодекс. Това е теоретичен и практикоприложен принос на автора. Създадената уредба е коментирана в сатията „Прилагане на спогодбите за избягване на двойното данъчно облагане на доходите и имуществата според процедурата по ДПК“ сп. Финанси и право, бр.8/2003г. където се коментира приета законова уредба на тази материя в ДПК. В статията публикувана в Сборник с доклади от научна конференция проведена на 28-30.X.2002г. „Спогодбата между Република България и Руската федерация за избягване на двойното данъчно облагане на доходите и имуществата“, С.2002, Университетско издателство, се коментират практическите аспекти на тази спогодба при осъществяването на стопанска дейност в съответната държава.

С приносен характер са и изследванията на кандидата в статиите „Определяне на лихви по чл.144 от ДПК и чл.1 от Закона за лихвите върху данъци такси и други държавни вземания“, сп. Адвокатски преглед, бр.11-12, 2001г.; „Конституционни промени в организацията на местните данъци и измененията на Закона за местните данъци и такси“, сп. Административно правосъдие, бр.2, 2008г.; „Обжалване на ревизионните актове по ДОПК по административен ред“ сп.DE JURE, бр.1/2010г. В първата статия се коментира важният за дънъчните субекти проблем за законната лихва върху данъчни задължения при изменения в законодателството. Във втората статия се съдържа анализ на измененията на конституционната уредба на местните данъци. В третата статия се прави критика на тълкувателната практика на Върховния административен съд относно правомощията на приходната администрация при обжалване на ревизионни актове. В тези статии проличава широкият правен обзор на авторът и задълбочените му познания на правната теория в различни правни отрасли. Статиите са писани към момента на възникване на съответните спорове в правоприлагането, което още веднъж

подчертава умението на кандидата да обсъжда проблеми с практикоприложен характер.

Личните ми впечатления от кандидата са, че през годините той се утвърди като авторитетен специалист в областта на финансовото и данъчното право, уважаван уневерситетски учен и преподавател отдаден на юридическото образование. Препоръчвам на кандидата да насочи творческата си активност към учебници по преподаваните от него дисциплини, въпреки динамиката в законодателството.

В заключение си позволявам с пълна убеденост да препоръчам на членовете на научното жури да гласуват положително за придобиване на академичната длъжност „професор“ в СУ „Св. Кл. Охридски“ по професионално направление право 3.6 (финансово право) от кандидатът в конкурса доц. д-р Сашо Пенев

21.02.2012г.

Рецензент:

Проф. Л. Караниколов